

σαν κ' ἐμᾶς ἐν' ἡ φυλή σας· δὲ θάρραξή
πουνθενά !

"Ὅσο θέλει ἄς εἶναι μουσικώτερο,
ἄσπροι μου ἄδερφοί, τὸ πέρασμά σας
ἀπ' τὸ πέρασμα τῆς γυφτουριᾶς,
στόμ' ἀνόητα κι ἄς ἀνοίγῃ νὰ θαμάξῃ
πάντα ὁ κόσμος, πάντα ἐσᾶς·
κλέφτη χέρια κι ἄς τεντώγῃ γιὰ νὰ ρπάξῃ
κάθε ἀγνὸ καὶ κάθε ψεύτικο διαμάντι
ποῦ θὰ λάμπῃ ἀπάνου σας.
Θάπομένετε παράμερα ἀπ' τὰ ἔθνη,
δοσο κι ἂν πλευρώνετε τὰ ἔθνη,
κι ἀπὸ σᾶς τὰ ἔθνη χωριστά.
Μὰ ἢ μ' ἐμᾶς τοὺς τρισκατάρατους,
ἢ μ' ἐσᾶς, ὦ τρισευλογημένοι,
βάρβαρος ὁ κόσμος θὰ διαβαίῃ
καὶ ραγιαῖς!

Οἱ Ἀθάνατοι κ' οἱ Ὠραῖοι θὰ βοηθήσετε
τῶν ἐθνῶν τὴ σιράτα,
μὰ οἱ Ἀθάνατοι κ' οἱ Ὠραῖοι δὲ θὰ δώστε
πόδια σιὰ ἔθνη καὶ φτερά καὶ νιάτα·
πόδια καὶ φτερά εἶναι τῶν ἐθνῶν,
τὰ φτερά, τὰ πόδια καὶ τὰ νιάτα·
οἱ Ἀθάνατοι κ' οἱ Ὠραῖοι θὰ βοηθήσετε
τῶν ἐθνῶν τὴ σιράτα,
σαν τίστέρι πόχει χρόνια,
χρόνια καὶ καιροὺς σβυστή,
μὰ ὄρφανὸ τὸ φῶς του ἀκόμα περπατάει
μέσ' σιὰ πέραντα κι ἀγροφυτάει
τὸν ἀκούραστο νυχιοταξιδιευτή.

Δὲ φοβᾶμ' ἐγὼ ἀπὸ Τοῦρκου,
καὶ τάρπαγια δὲ μὲ πιάνουν
τῆς σκλαβιάς,
οὔτ' ἢ Ἑλλάδα σας θαμπώνει με,
τὸ λιβάνι δὲ μὲ μέθυσε
καμιάς δόξας περασμένης
καὶ λατρείας καμιάς.

Κάνα πάπυρο κι ἂν εἶρω,
τόνε καίω γιὰ νὰ πιτύχω
ζέστα ἢ φῶς·
τὴ φωτιά μου ἀνάφτω ἀζέστατα
μέσα σὲ ὄπιο ρεπεδέμελο,
ἢ παλάτι ἢ μοναστήρι,
ἢ σκολεῖδ ἢ ναός.

Κι ἀπ' τὴ φλόγα κι ἀπ' τὴν πόρη
γύρω μου πουλιά καὶ δέντρα
κ' ἐρπετά

λάμπουν, τρίζουν, σειοῦνται, ἀλλάζουνε,
κι ὅλη ἡ φύση πνέμα γίνεται
καὶ μοῦ κρυφοψιθυρίζει
λόγια μαντικά.

Εἴτε μουσικὴ εἴτε λάμψη,
εἴσι' ἐνὸς χαμένου διάβα,
μὰ πνοή.
ὦ φαντάσματα πεντάμορφα,
εἴμ' ὁ ἀκέριος, εἴμ' ἡ ἀλήθεια·
εἴμ' ἐγὼ τὰ δυὸ τὰχώριστα·
σάρκα καὶ ψυχή !

*

Μὰ ἢ πομπὴ μὲ τᾶγια λείψανα,
δίχως πιά νάποκοιδή,
πάει, τὴν πῆραν τὰ καράβια
κ' ἔγινε ἄφαντὴ ἢ πομπή.

Κι ἀπ' τίς ἴδιες πόρτες διάπλατες,
πρὶν τὸ στοχαστήρι,
ὁ Σουλτανὸς καβαλλάρης
μπήκε, ὁ χαλαστής !

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ

Στὸν ἐκδότῃ τοῦ University Review.

Κύριε,

Κρίμα πού ἡ Κκ Δραγοῦμη δὲν ἀφῆκε τὸν κ.
Γεννάδιο νὰ ἀνασκευάσῃ, ἂν ᾔθελε, τὸ ἄρθρο τοῦ
Κου Πάλλη γιὰ τὴ σχετικὴ καθαρότητα τῆς γλώσ-
σας τῆς Νέας Διαθήκης καὶ ἐκείνης τῆς σχολαστι-
κῆς Νεοελληνικῆς. Ὁ κ. Γεννάδιος σὰ λόγιος
πού εἶναι, εἰδικὰ ἐτοιμασμένος γιὰ τέτοια ζητήμα-
τα, θὰ μπορούσε νὰ τὸ σηζητήσῃ καλῆτερα καὶ θὰ
τὸ φώτιζε πολὺ πρὶν ἐπιστημονικά. Καὶ γιὰ τὸ συ-
φέρο ἀκόμα τῶν ἀκαθαρευουσίων πού ἡ Κκ Δρα-
γοῦμη διαφεντεύει, θάκανε καλῆτερα ἂν ἀκολου-
θοῦσε αὐτὴ τὴ συμβουλή.

Ξετάζοντας σύντομα τὸ ἄρθρο τῆς Κκ Δρα-
γοῦμη, ἀρχίζω πρῶτα ἀπὸ τὰ σχόλια τῆς γὰ τὸ
λεξιλόγιό τῆς σημερινῆς Ἑλληνικῆς. Ὁ Κος Πά-
λης, στὸ ἄρθρο του, ἀνάφερε εἴκοσι τρεῖς λέξεις ὅπως
γράφονται καὶ ποτὲ δὲ λέγονται. Στὸν κατάλογον
αὐτὸν ἔβαλε καὶ τίς λέξεις ἐδώλιον καὶ ἀνάκλιτρον.

Ἡ Κκ Δραγοῦμη, στὴν ἀπάντησιν τῆς, θέλει νὰ τίς
βγάλει: ὀλοτέλα ἀπὸ τὴ συζήτηση, γιὰτὶ, λέει εἶναι
καθαρές Ἑλληνικὲς λέξεις. Παρκατῶ ὅμως λέει :
« Ἄν καὶ ὁ Κος Πάλης λέῃ πὼς αὐτὲς τίς εἴκοσι
πρεῖς λέξεις δὲν τίς μεταχειρίζονται ποτὲ στὴν
ὀμιλία, ἀκόμα καὶ οἱ πρὶν γραμματισμένοι, μπορῶ
νὰ πῶ πὼς βέβαια τίς ἀκούω κάθε μέρα ἀπὸ τοὺς
φιλοῦς μου, τοὺς γνωρίζω μου, τὰ παιδιά καὶ
στοὺς ὑπερέτες, καὶ βεβαιώνω, δὲν μπορεῖ κανεὶς
νὰ μὴ ἀντεῖπῃ σ' αὐτόν. Δηλ. αὐτὲς τίς λέξεις
ἐδώλιον καὶ ἀνάκλιτρον πού ἡ ἴδια ἡ Κκ Δρα-
γοῦμη ἔβγαλε ἀπὸ τὴ συζήτηση ἐπειδὴ τίς θεωρεῖ
ὡς καθαρὰ ἀρχαῖες Ἑλληνικὲς, τώρα ἔρχεται καὶ
μὰς λέει πὼς φτερουρίζουν στὸ στόμα τῶν παιδιῶν
καὶ τῶν ὑπερετῶν ἀκόμα. Μετὰ αὐτό, δὲ μοῦ φαί-
νεται παράξενο ἡ Κκ Δραγοῦμη νὰ γράφῃ πὼς οἱ
λέξεις «ἀνθραξ» καὶ «πλάστιγξ» εἶναι τῆς καθημε-
ρινῆς ὀμιλίας. Πέρασα τὸ Ἀνώτερο μετὰ τὸ Πανε-
πιστήμιο Γυναικεῖο Ἐκπαιδευτήριον στὴν Ἑλλάδα
κ' ἐκεῖ οἱ καθηγητὲς μὰς ἔβλεπαν ὅλα τοὺς τὰ δυ-
νατὰ νὰ ἀκαθαρίζουν τὴν ὀμιλία μὰς· κι ὅμως
ποτὲ δὲ ζήτησαν νὰ μὰς κάνουν νὰ λέμε ἀνθραξ
καὶ πλάστιγξ. Τὸ θαῦμα νὰ γίνουν τὸ καθημερινὸ
λεξιλόγιό τῶν παιδιῶν καὶ τῶν ὑπερετῶν ἀκόμα,
πρέπει νὰ γίνῃ πολὺ ζαφρικὴ. Δὲ θέλω βέβαια νὰ
πῶ, οὔτε γιὰ μιὰ στιγμὴ, πὼς ἡ Κκ Δραγοῦμη
θεληματικὰ δὲ λέει τὰ σωστά. Ἡ ἐξήγησις πού
δίνω εἶναι πὼς, ἐπειδὴ δὲ γεννήθηκε καὶ δὲν ἀνα-
τράφηκε στὴν Ἑλλάδα, δὲν ἔχει ὀλοτέλα τὴ γλωσ-
σικὴ ἐκείνη φινέτζα πού ξεχωρίζει ἀμέσως, ἂν ἕνας
πού μιλά, μεταχειρίζεται: στὴν ὀμιλία μιὰ λέξη
σκολαστικὰ ἢ φυσικὰ. Πρῶτα πού ἕνας ξένος μπο-
ρεῖ νὰ καταλάβῃ μόνο μετὰ εἰδικὴ ἐπιστημονικὴ
μελέτη.

Σᾶλλο μέρος τοῦ ἄρθρου τῆς, ἡ Κκ Δραγοῦμη,
γιὰ ν' ἀποδείξῃ τὴν ὁμοιότητα τῆς καθαρῆουσας
μὲ τὴν ὀμιλούμενη, μεταφράζει δέκα χωρία ἀπὸ τὴ
Νέα Διαθήκη σὲ ἕ,τι αὐτὴ νομίζει εἶναι ἡ ὀμι-
λούμενη Ἑλληνικὴ. Ἄν ἡ μετάφρασίς τῆς εἶταν
ἀκόμα κι ἀπάνω κάτω σωστὴ ἡ Κκ Δραγοῦμη βέ-
βαια μπορούσε νὰ χῆ τὴν ἀπαίτησιν πὼς ὄχι μονάχα
μοιάζουν οἱ δυὸ γλώσσες μὰ καὶ πὼς εἶναι οἱ ἴδιες·
ἡ μετάφρασις τῆς ὅμως εἶναι πολὺ μακριὰ ἀπὸ ὅ,τι
ἔπρεπε νὰ εἶναι. Δὲν μπορῶ, βέβαια, ἐδῶ νὰ μπῶ
σ' ὅλες τίς λεπτομέρειες τῆς στραβῆς αὐτῆς μετά-
φρασις· μὰ καθὼς παραπάνω, θὰ σᾶς δώσω ἕνα
παράδειγμα ὀλοφάνερο. Τὸ χωρίον παρμένο ἀπὸ τὸ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ

128. Ἀνταπειτούσαν ὅμως κι' οἱ Ἀθηναῖοι
ἀπὸ τοὺς Λακωνεὺς νὰ διώξουν τὸ Ταιναρικό μόνι-
σμα. Γιατὶ οἱ Λακωνεὺς σηκώσανε μιὰ φορὰ ἀπὸ τὸ
ναὸ τοῦ Ποσειδῶνα τοῦ Ταιναρῶντος μερικὸς πρό-
σπεφρος Ἑλλῶτες, ἐπειτα τοὺς πῆγαν καὶ τοὺς χά-
λασαν. Γιὰ τοῦτο θαροῦν καὶ πὼς τοὺς ἔτυχε ὁ με-
γάλος σεισμὸς τῆς Σπάρτης. Ἀπαιτούσαν ἀκόμα
νὰ διωγτοὶ καὶ τῆς χαλκόςπιπης τὸ μόνισμα. Ἡ
ἱστορία του εἶταν κατὰ τῆς. Ὅτα στὴν ἀρχὴ ὁ
Παφανίας ἀνακατέστηκε ἀπὸ τὴν ἀρχηγία τοῦ Ἑλ-
λήσποντου καὶ στὴ δίκη ἀθώωθηκε ὡς μὴ ἐνοχος,
ἐπίσημα πιά δὲ στάλθηκε ὄζω, ὡς ἰδιώτης ὅμως
παίρνει δίχως τῶν Λακωνῶν τὴν ἄδεια ἕνα Ἑρμι-
νίδικο τρίκροτο καὶ φτάνει στὸν Ἑλλήσποντο, μὲ
πρόφραση πὼς ἔρχεται στὸ Μηδικὸ τὸν πόλεμο, ἀλη-

θινὰ ὅμως γιὰ νὰ ἐακολουθήσῃ τίς δουλιές του μὲ
τὸν Πέρση βασιλεῖα, ὅπως καὶ πρὶν δοκιμάσῃ, ὀρε-
γοντας νὰ ὀρίσῃ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ νὰ πὼς πρῶ-
τάρχῃσι ὅλη τὴ δουλιὰ κι' ἔβαλε τὰ θέμελα καλο-
σύνης πρὸς τὸ βασιλεῖα. Ὅταν πῆρε ἀπὸ τοὺς Μή-
δους τὸ Βυζάντιο τὴν πρὶν φορὰ—σὰ στρατηγούσε
ἐκεῖ ἀπὸ ἔφρισε τὴν Κύπρον κι' ὕστερα—μαζὶ μὲ
τοὺς ἄλλους αἰχμαλωτίστηκαν καὶ μερικοὶ δικοὶ καὶ
συγγενῆδες τοῦ βασιλεῖα· ἀφτοὺς ἄμκ τοὺς ἐπια-
σε, τοὺς στέλνει κρυφὰ, εἶπε ὅμως στοὺς συμ-
μαχίους πὼς ταχὰ ξέκοψαν. Κι' ἀφτὰ τὰ ἐνεργούσε
μὲ τὸ Γογγύλο τὸν Ἑρετριάτη πού τοῦ ἔφρισε στὰ
χέρια του τὸ Βυζάντιο καὶ τοὺς αἰχμαλώτους. Ἐ-
πειτα ἔστειλε τοῦ βασιλεῖα τὸ Γογγύλο μ' ἕνα γράμ-
μα πού ἔλεγε μέσα ἀφτὰ τὰ λόγια, ὅπως βρέθηκε
κατόπι α' Ἐγὼ ὁ Παφανίας, κεφαλὴ τῆς Σπάρτης,
νοσοῦ στέλνω ἀφτοὺς μου τοὺς αἰχμαλώτους, θέλον-
τας νὰ σοῦ δείξω καλοσύνη. Καὶ προτείνω, ἂν ἀ-
νγαπᾶς κι' ἐσύ, νὰ μοῦ δώσεις τὴν κόρη σου καὶ νὰ
νοσοῦ βάλω στὸ ζυγὸ τῆ Σπάρτης καὶ τὴν ἄλλη
ν Ἑλλάδα. Ἀφτὸ, πιστένω, τὸ κατορθῶνω μ' ἐσένα
νοσυεργά. Ἄ λοιπὸν συμφωνᾶς καθόλου, στείλε ἀθρω-
πὸ σου πιστὸ κάτου στὴ θάλασσα, πού μέσο του
νοσοῦ λοιποῦ νὰ συναγρικώμαστε».

129. Τόσα ἔλεγε ἡ γραφὴ. Ὁ Πέρσης χάθηκε
μὲ τὸ γράμμα, καὶ στέλνει κάτου στὴ θάλασσα τὸν
Ἀρτάβαζο τοῦ Φαρνάκου μὲ προσταγὴ νὰ παραλά-
βῃ τοῦ Δασκυλοῦ τὴν σατραπεία ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ
Μεγαβάτη πού ὀριζε πρὶν, καὶ τὸν ἐπιφόρτισε μὲ
ἀπάντησιν του πρὸς τὸν Παφανία στὸ Βυζάντιο, λέ-
γοντας του νὰν τὴ στείλῃ ἴσια ἐφτός καὶ νὰ δείξῃ
τὸ φερμάνι, κι' ἂν ὁ Παφανίας τοῦ μνηῆσει τίποτα
ἀναφορικὸ στὶς δουλιές του, νὰ κάνει τὰ καλύτερά
του σὰ δούλος πιστός. Ὁ Ἀρτάβαζος, ἄμα ἔφτασε,
ἔκανε ὅλα τὰ πάντα ὅπως προσταχτήκε, καθὼς κι'
ἔστειλε τὴ γραφὴ. Ἡ ἀπάντησις ἔλεγε τέτλια α' Ἄ-
νοφτὰ λέει τοῦ Παφανία ὁ βασιλεῖα ὁ Πέρσης. Καὶ
ἡ γὰ τοὺς ἀθρώπους μου πού μοῦ γλύτωσαν ἀντίπε-
ρα τῆς θάλασσας ὄχι τὸ Βυζάντιο θὰ βρίσκειται
καίω νικῆ ἡ δούλεψή σου μέσα στὸ σπῆτι μὰς χαραγ-
μένη ἀξέγραφα, καὶ τὰ λόγια πού μοῦ προτεί-
νεις τὰ ἐγκρίνω. Μῆτε νύχτα λοιπὸν μῆτε μέρα
μὴν καθεσαι, παρὰ σπρώχνε ἀχαλάρωτα ὅσα μοῦ
ντάξεις· καὶ μὲ τὸν Ἀρτάβαζο, ἀθρωπὸ μου πιστό,
νοσοῦ ἔστειλα, ἐνεργῆσε θαρρετὰ τὴ δουλιὰ μὰς ὅπως
θὰ βγεῖ καλύτερα κι' ὀφελιμώτερα καὶ γιὰ τοὺς
νοσοῦ».

130. Σὰν ἔλαβε ἀφτὸ τὸ γράμμα ὁ Παφανίας·

του κατά Ματθαίον Κεφ. Ε. 45 δίνεται νεοελλη-
νικά σε γλώσσα απαρράλλαχτη με το πρωτότυπο.
δηλ. «οτι τον ηλιον αυτου ανατέλλει επί πονηρούς»
και αγαθούς και βρέχει επί δικαίους και άδικους».
'Εδώ η Κα Δραγούμη βάζει την πρόθεση επί με αί-
τιατική. Τέτοια σύνταξη όμως είναι τόσο αρχαϊκή
που οι καθαρευουσιάνοι, και οά γράφουνε άκόμα την
άποφεύγουνε, και βάζουνε το επί με γενική μονάχα.
Και για ν' αποδείξω πως αυτά που λέγω είναι σω-
στά, φέρνω μάρτυρα αυτή την Κα Δραγούμη. Στη
μετάφραση της. 'Αποκ. Ζ' 1. η 'Ιδια αλλάζει τη
φράση του πρωτότυπου «επί τας τέσσαρας γωνίας»
σε «επί των τεσσάρων γωνιών». 'Απ' αυτό λοιπόν
φαίνεται πως μόνο στη φαντασία μας το επί τους
μπορεί να θεωρηθή όμιλούμενη 'Ελληνική. 'Υποθέ-
τω, η αιτιατική έμεινε έτσι ανέγγιχτη επειδή
—pour les besoins de la cause—είναι καλό
ένα τουλάχιστο χωρίο να φανή καθ' όλα όμοιο με
την τάχατες σημερινή μορφή της 'Ελληνικής.

'Επί τέλους, θα σημειώσω τον προτελευταίο πα-
ράγραφο του άρθρου της Καs Δραγούμη, εκεί που
καταγγέλλει τους «Γλωσσικούς 'Αναμορφωτάς» στην
'Ελλάδα ως ανθρώπους που ποτέ δεν κατάφεραν να
πάρουν τ' άπολυτήριό τους από το Γυμνάσιο(*) παι-
δαρέλια φρεσκοβαλμένα από το σχολειό, μισο-σπου-
δαμένοι άντρες και γυναίκες, που για να σκεπά-
σουν την όρθογραφική τους άμάθεια, άγκάλιασαν το
σύστημα της λεύτερης όρθογραφίας της Σχολής
του Ψυχάρη, κτλ. 'Όσο και να θέλω να θεωρήσω
δλα αυτά ως ρητορικά σχήματα, πρέπει να πω πως
αυτός ο παράγραφος είναι άδικαιολόγητα άνακριβής
και δείχνει την άγνοια της Καs Δραγούμη σε ζη-
τημα που έρχεται να συζητήση με άθθεντία. 'Αν
είταν καθόλου ένημέρη δεν μπορούσε να πη ότι η
Σχολή του Ψυχάρη είναι της λεύτερης όρθογραφίας,
επειδή δεν είναι. 'Εχω μπρός μου βιβλίο που έλαβα
σήμερα απ' αυτή τη Σχολή. Παίρνω μια φράση
του. 'Ο πόλεμος άρχισε, κούφιος στην άρχή, φα-
νερός έπειτα. 'Ενας από τους δυο έπρεπε να λείψη
κτλ. Δέ βρίσκω πούπετα λεύτερη όρθογραφία. Μά-

(*) Πονηρούς στη Νέα Διαθήκη σημαίνει «ακούς κ'
έτσι έπρεπε να μεταφραστή. 'Επειδή «πονηρούς» στη σημε-
ρινή 'Ελληνική, τη σχολαστική και την όμιλούμενη, έχει
άλλη σημασία. 'Η άλεπού είναι πονηρή.

(*) Στην 'Ελλάδα σχεδόν όλος ο κόσμος έχει μόνο παίρ-
νει το Γυμνασιακό άπολυτήριό με και το Πανεπιστη-
μιακό Πτυχίο.

χαίρουνταν και πριν μεγάλες τιμές με τους 'Ελλη-
νες ένεκα την άρχηγία του στην Πλάταια, μα τό-
τες φούσκωσε πολύ περισσότερο, και πια δε μπορού-
σε να ζει με το συνειθισμένο τον τρόπο, παρά έ-
θγαινε από το Βυζάντιο φορεμένος στολές Μηδικές,
στους γύρους του της Θράκης τότε ούλαγαν Αιγυ-
πτινοί δορυφόροι και Μηδοί, έτρωγε μαγειρική Περ-
σικιά, μήτε μπορούσε να κρύψει τους στοχασμούς
του, παρά μ' άσημαντα καμώματα μαρτυρούσε τί
άλλα πιο βαριά λογάριζε μέσα του να πράξει κα-
τόπι. 'Επειτα μ' όλους άνεξάρτητα είταν άζύγωτος
κι' οι θυμοί του τρομεροί, πράμα που στάθηκε η
μεγαλύτερη άφορμή να γυρίσουν οι σύμμαχοι με τους
'Αθηναίους.

131. Οι Λάκωνες, όταν τα πληροφορήθηκαν, έ-
σα ίσα ένεκα τους την πρώτη φορά τον άνακάλεσαν,
έπειτα όταν τη δεύτερη φορά βγήκε με το 'Ερμι-
νίδικο καράβι και φαινονταν οά να φέρνεται το έ-
διο, μήτε γύριζε στη Σπάρτη ότα με πολιορκία τον
έδιωξαν οι 'Αθηναίοι από το Βυζάντιο, παρά όπως
μάθαιναν, καλοκάθησε στις Κολωνές της Τρωαδι-
κής όχι για τίποτα καλό παρά για να ραδιοργεί
με τους Πέρσες, τότες τέλος δεν έκατσαν πια, παρά
στείλανε οι έφόροι κήρυκα με σκυτάλη και του μη-

λιστα είναι γνωστό πως ο ίδιος ο Κοs Ψυχάρης
είναι πολύ άύστηρος και στη γραμματική και στην
όρθογραφία.

Νόμισα πως έπρεπε να γράψω αυτά τα παρα-
τηρήματα, γιατί μου φαίνεται πως δε θα είταν σωστό
να μη ξηγήσωμε καθαρά στους άναγνώστες του 'Uni-
versity Review το βαθμό της άθθεντικότητας
που πρέπει να δοθη στο άρθρο που συζητούμε.
Μένω κτλ.

Δίβερπουλ

ΑΛΕΞΑΝΤΡΑ ΠΑΠΑΜΟΣΚΟΥ

ΦΟΥΡΝΙΚΑ

(Ρουμάνικο παραμύδι)

'Εξούσε άλλοτε μια νέα κόρη εξαιρετικά ό-
μορφη. Την έλεγαν Βιορίκα. Τα μαλλιά της είχανε
το χρώμα του χρυσαφιού. Τα μάτια της το γαλά-
ζιο χρώμα του ουρανού, τα μάγουλά της το χρώμα
του γαρούφαλου, τα χείλια της είτανε κόκκινα σαν
κεράσι. Το κορμί της είτανε λιγερό σαν καλάμι. Δέ
βρισκόταν άνθρωπος να μη την αγαπήση όταν την
έβλεπε. Μα όποιος την έκαμάρωνε για την όμορφή
της, την έκαμάρωνε άκόμα πιο πολύ γιατί είτανε
προκομένη. Με τη στάμνα στο κεφάλι πήγαινε να
βγάλη νερό απ' την πηγή, και με τη ρόκα στη
ζώνη της έγνεθε σ' όλο το δρόμο. Σαν ήθελε να
ύφανη ή να ράψη, ήξερε κ' ύφαινε κ' έραβε οά μά-
γισσα. Τα πουκάμισά της, τα καλλίτερα μέσ' στο
χωρίο είτανε κεντημένα μαύρα και κόκκινα με πλα-
τιά μανήκια. Ποτέ δεν είταν ήσυχα τα μικρά χε-
ράκια της μόν' όλο δούλευαν ή στο χωράσι ή στον
κήπο ή στο σπίτι. 'Όλα τα παλληκάρια του χω-
ριού αδιάκοπα καμάρωναν την όμορφη Βιορίκα.
'Όλος ο κόσμος την παράστανε για καλή νοικοκυ-
ρά. Με τα μάτια της καταφρονούσε τα παληκάρια
και διόλου δεν ήθελε νακούση να μιλούν για ό,τι
είτανε σχετικό με γάμο. 'Ελεγε μονάχα πως είχε
να φροντίση για τη μάνα της και δεν είχε καιρό να
σκεφτή τίποτις άλλο.

Τότες η μάνα ζάρωνε το μέτωπό της και έλεγε:
«'Αχ τί άποκούμπι θα μας είτανε ένας γερός άν-
τρας». Μα αυτά τα λόγια βαρυθυμούσαν την κόρη,
και ρωτούσε τη μάνα της μήπως δεν είταν εύχα-
ριστημένη από την προκοπή της άφου πιθυμούσε

έναν άντρα μέσ' στο σπίτι. «'Επειτα, έλεγε η Βιο-
ρίκα, άλλως θα δουλέψουμε σαν έχουμε κοντά μας
κι' άντρες. Μεις πάντα πρέπει να ράψουμε για' αυ-
τούς, και να ύφάνουμε και να γνέθουμε για' αυτούς,
μα τότε δε θα μπορούμε πια να πηγαινουμε και
στο χωράφι». Θυμότανε τότες η μάνα της το γιό
της που είχε χάση, που του είχε ύφανη τόσο έ-
μορφα κάτασπρα πουκάμισα, που οαύτόνε όλα τα κο-
ρίτσια του χωριού είχανε κάνη την έκλογή τους· και
έβγανε ένα μεγάλο στεναγμό.

'Η φτωχή μάνα άγνοούσε τί είναι κούραση γιατί
έπρεπε να δουλέη. Μα γνώρισε ποτις η προκοπή
μικς μάνας την κούραση;

'Ός τόσο ήρθε η ώρα να καταλάβη η Βιορίκα
πως με το δικιο ζητούς' η μάνα της έναν άντρα
οά ναχε προαιστανθή αυτή η καλή γυναίκα πως δε
θζτανε για πολύν καιρό οαυτό τον κόσμο. 'Αρχί-
νησε ν' άδυνατίζη κι' όλη η άγάπη της κόρης εί-
τανε άδύνατο να τη συγκρατήση πια. Το λατραυτό
κορίτσι έπρεπε να κλείση εκείνα τα μάτια που τόσο
άγάπησε, κι' από τότες η Βιορίκα ζούσε ολεμόνηχη
μέσ' στο μικρό σπίτι. Γιό πρώτη φορά τα χείρια της
μένανε σταυρωμένα στα στήθια της. Γιό ποιόνε να
δουλέη στο έξη; δεν είχε πια κανένα στον κόσμο.

Μια μέρα καθότανε στο κτώφλι της πόρτας
και είχε τα μάτια της θλιβέρα καρφωμένα μακριά
στο άπειρο. 'Αξαφνα είδε κατά γης κι' έρχότανε σ'
αυτή κάτι πράμμα μακριό και μαύρο· είτανε μια
άτέλειωτη σειρά από μερμήγκια. Ποιός ξέρει από
που έρχόνταν αυτά τα μερμήγκια; Δεν μπορούσε
κανείς να δη που τέλειωνε αυτό το κοπάδι που πάν-
τα κινιότανε. Μα να! το κοπάδι στέκεται και τηχη-
ματίζει γύρω στη Βιορίκα ένα πολύ μεγάλο κύκλο.
Μερικά μερμήγκια βγαίνουν από την τάξη τους και
της μιλούνε· «Σέ ξέρουμε, Βιορίκα· συχνά θαμά-
σαμε την προκοπή σου, που μοιάζει τόσο στη δική
μας και τόσο σπάνια τη βρίσκει κανένας στους άν-
θρώπους. Ξέρουμε άκόμα πως είσαι μονάχη καταμό-
ναχη στον κόσμο οαυτό. 'Ερχόμαστε το λοιπόν να
σου κάνουμε μια παράκληση· έλα μαζί μας να γε-
νης βασίλισσά μας. Θα σου χτίσουμε ένα παλάτι
πιο μεγάλο και πιο έμορφο απ' το μεγαλύτερο
σπίτι που είδες ποτέ σου. Μα πρέπει και συ να
μας δώσης μια ύπόσχεση· πως ποτέ δε θα γυρίσης
με τους ανθρώπους και σ' όλη σου τη ζωή θα μέ-
νης μαζί μας».

Τότες η Βιορίκα τους άποκρίθηκε· «Δεν έπιθυ-

νήσανε ν' ακολουθήσει τον κήρυκα, είδημη πως του
κηρύχνει πόλεμο η Σπάρτη. 'Εκείνος, μη θέλον-
τας να κινήσει σοβαρές ύποψίες και πιστέθοντας με
χρήματα πως θα κλείσει τα στόματα, ξαναγύρισε
δέφτερη φορά στη Σπάρτη. Και στην άρχή τον έ-
βαλαν οι έφόροι φυλακή—επειδήs έχουν εξουσία να
φυλακίζουν το βασιλιά—έπειτα με τα μέσα κατάφε-
ρε σε λίγο να βγει, και ζήτησε δικη κι' όποιος θέ-
λει ός προβάλει, είπε, κατήγορος.

132. Χεροπιαστό όμως δεν είχαν κανένα σημά-
δι οι Σπαρτιάτες, μήτε οι όχτροί του μήτε κανείς
άλλος πολίτης, σημάδι άδισταχτα πειστικό ώστε
να παιδέψουν άντρα του βασιλικού του γένους και
τότες σε άξιωμα μεγάλο—γιατί τον Κλειστάργο του
Λεωνίδα το βασιλιά, άνήλικο άκόμα, ως ζάδερφός
του τον κηδεμόνεβε—μα με τους νεωτερισμούς και
τους ξενόφιλους τρόπους του γεννούσε πολλές ύποψίες
πως δεν τον έσωνε να μένει σ' όσα βρήκε. 'Ετσι
σκάλιζαν όλη του την άλλη ζωή, αν πουθενά παρα-
στράτησε από του τόπου τα συστήματα, καθώς και
θυμήθηκαν πως άλλοτες άπας στον τρίποδα των
Δερφών, που τον άνάθεσαν οι 'Ελληνες ως πρωτό-
καρπα από τους Μήδους, τόλμησε να χαραζή χω-
ριστά σ' όνομά του το άκόλουθο έλεγείο·

Θύμιαμα νίκης στο Φοίβο το άναθεσε άφτό ο
[Παφνίας,
όταν—'Ελλήνων άρχος—
Μήδων κατάρτεψε όρδες.

Το έλεγείο οαυτό το ξεσκάλισαν άμείως τότες
οι Λάκωνες από τον τρίποδα, και χαραζαν όλες τις
πολιτείες μια μια με τ' όνομά της, όσες συντρο-
φικά νίκησαν το βάρβαρο κι' έστησαν το άνάθημα.
Το χάραγμα εκείνο θεωρήθηκε και τότες παρανομία
του Παφνία, μα άφου δά βρέθηκε έτσι μπλεγμένος,
πολύ περισσότερο έκρινε του κόσμου η γνώμη το τό-
τες φέρισμό του άνάλογο με τους σημερινούς του σκο-
πούς. Μάθαιναν άκόμα πως και με τους Έλλωτες
ραδιοργούσε κάτι, κι' είταν άληθινά έτσι. Γιατί
τους έταζε λεφτεριά και πολιτικά δικαιώματα, ή
σηκωθούν και τα τελώσουν όλα μαζί του. Μα μήτε
αν και τον κατάδωσαν μερικοί Έλλωτες, δεν πεί-
στηκαν, παρά προτιμήσανε να μην τον πειράζουν, ά-
κολουθώντας την πολιτική τη συνθησιμένη μεταξύ
τους του να μην άποφασίζουνε βιαστικά τίποτα θα-
νάσιμο περί πολίτη Σπαρτιάτη δίχως χεροπιαστά
σημάδια, ως που τέλος τον καταγγέλλει, όπως λέν,
ο κομιστής που είτανε να πάει το τελεφαίο γράμμα
στον 'Αρτάβαζο, κάποιος από την 'Αργίλο, παιδικός